

450 urte duela: LUTERO WORMS-EN

Askatasunerako burrukak pasadizo asko egin du, eta aurten halako bat goraki alpatu da: Pariseko «commune» delakoa. Beste bat, Karlos Va ta Lutero, Nibelungoen Worms-en, elkarren aurrez-aurre egon ziren egunaren 450. urteburua da.

Luteroren idazkiek Alemaniako herri xehean, jalotzen ari zen' burgesian eta zergaz' lotu ta esplotaturiko noblezian harrotzen zituzten' hauts eta haizeak baretzeko, neurri guztiek porrot egin izan zuten beti; eta gorabehera hau behin betiko garbitu beharra zegoen, inperio erromatar-germanikoan atzera' ordenu zaharra ezarriko bazen.

Karlos Va, Kaiser izendatu berri ta, dirudienez, oraino frantse- sa bakarrik menderatzen zuen' Espainiako Errege ta Alemaniako Kaiser, jatorriz flamenkoa, 21 urteko zen, eta urtetan baino haundiago anbiziotan. Lutero 38 urteko, ezpataz gabe luma arin eta zorrotzez eta kontzientziaren inperio desarmatuan bakarrik agintzen zuen' agustindar monjea, kobre-meatzari' eta ez, berak sarri dioen legez', nekazari baten semea zen.

Karlos Va, Alemaniako Kaiser izendatu izana (bere lehenengo Kaiser-Biltzarra egitera zetorren Worms-era), Augsburgoko bankariek milioi bat florin urrezko pagatutako «Jaungoikoaren grazia» zen. Aita Santuari batere graziaz egiten ez zion grazia, gainera. Habsburgotarrekin hasarreturik, Aita Santuak Frantziagaz konpontzeko keinuak egin zituen, mutiko Kaiserra ikartzeko edo; eta baita laster Frantziak Aita Santuaren itzalpean Nafarro-puska bat afaltzeko gogo berbitu ere.

Frantziaren eta Aita Santuaren arteko «flirt» hauk mozteko, Karlos Va Luteroren hauzi gogaikarria likidatzeko pronto agertu zen, horrela Erroma bereganatzeko ustez. Leon Xa eta Karlos Va berehalaxe bateratu ziren. Worms-eko Kaiser-Biltzarrak (dietak) kondemnatu egin zuen Lutero. Kondena hori ez zen arrazoi politikorik gabekoa: Frantzia tenaza artean jartzen zuen (Espainian eta Alemanian Karlos Va nagusi izanik), eta protestantismoaren kontuan Frantziaren jokabideak oportunistak izan beste erremediorek ez zuen edukiko aurrerantzean. Eta karia' politiko gehiagorik ez zen falta.

Mendez' mendeko katolizismoan, eta batez ere gure artean, teologia erraza izan da, Luteroren «imajinazio deabrukeriazkoak» deabrutarzteak. Aurten, hala ere, Worms-en ekumenismo-giroan ospatu da 450. urteurrena. Gertakari' honek Luteroren gorazarre bat permititzen badauku, bere oinarriaren inportantzia gogarazi beharko genuke aurren-aurrenik.

Luteroren zenbait' eritziren kritika eginda dago; eta, bere kontrarioak santu ez ziren bezalaxe, Lutero ere demagogo, buru-bero, egoskor' eta abar zela ere gauza jakina da. Guttiago ezaguna, Lutero teologo, musiko ta literato aparta ere ba zela. Baina bere ohorea' beste nonbaitetik dator batez ere: «fedea bakarrik» predikatuz, kontzientzia esaten zuen; eta, Jainkoa hain radikal hartuz, gizona hartzen zuen radikal, radikaltasun honekin humanismo errenazentista guztia jo ta pasatuz.

Worms-en ez zeuden —geroxeago legez— bi Eliza, batak bestearen kondemnatzen, Eliza baten barru hautsia baino. Hau da, Elizaren barruko Aginpide erakundearen' eta kontzientzia kargaz penatuaren arteko gatazka'. Aginpidezko ta erakundearen' solneko dotorez eta ezpataz edo buldaz' armaturik zetorren Eliza ta hauzitegira botatako kontzientzia amorratua. Luteranismoaren iraultza' ez baitzen gertatu elizazko nahiz politikazko Aginpideak hartaraxetu gabe.

Kaiser-Biltzarrak bapo mehatxatu' arren, Luterok ez zuen bere irakaspenik erretiratu. Gertakari' honengatik sarri hartu izan da Lutero askatasunaren eta demokraziaren aitzindari' moduan. Zentzu hertsian' Luterok ez zuen askatasunaren burruka abiatu. Eta, hau laborariek' abiatutakoan, ulertu ere ezin izan zuen. Baina askatasunerako burruka orok' Elizan eduki behar duen oinarri trinkoa' hauteman eta formulatu, bai, egin zuen: kontzientziaren agindua. Aginpidea zen bere juezen arrazoi-harria, kontzientzia berea. Kaiser-Biltzarraren aurrean esan zituen' edo esan omen zituen' hitzek ederki erakusten daukute: «Hemen nago ni. Nik ezin dut besterik. Jaungoikoak lagun dakidala, amen». Eta bere besteok: «Arriskutsua da norbere kontzientziaren aurka ibiltzea».

Martirien egunez gero, lehenengo aldiz superbizitzen zen sozialki, berehalaxe indarrak zanpatu gabe, kontzientziaren eta Agin-

pidearen kontraesana. Horrexek bakarrik ere, luteranismoaren mugak erruz' gainezkatzen dituen merezimenduz betetzen du Doktore Martin Lutero Eisleben-go.

Baina, Euskal Herriko eskola Inondik ere ekumenismoan guztiz aurreraturen batzuetan, oraindik ere Lutero basa-glizon ikaragarri gaiztoa zela irakasten omen' da. Eta predikariren batek ba omen daki, luteranoak Ifernura ei' doazela ere...

Jakituria zaharra da, zerurako bidea erpin' eta meharra' dela. Ifernurakoa, ostera', errege-bide zapal eta zabala. Orduan, luteranoek gabe, errege-zaleek ibili beharko lukete kontuz apika'.

JOSE AZURMENDI

DURANGOALDEA

Gerediagarren batzarra

Maiatzaren 30ean, euren Mendekosteetako batzar nagusia egi- teko asmoz batuko dira Gerediagarren batzarra, Garaiko herritxoan. I haz' eta beste urte batzuetan, ez ei da bazkide askorik etortzen izan. Izan ere, udaberriko igandeak, batzartzeko baino kanpora irteteko atsegingarriagoak dira. Baina, ea ba, ahalegintxo bat, bazkideok!

Jaiak

Iorretako auzune dan Gouirin, Iorretako Gerediagarren eta auzune horretako gazteek antolatuta, eskualdeko' Umeen Eguna ospatu zan, maiatzaren 9an. Itxaroten zan baino askozaz ume gutxiago agertu zan, egualdiaren erruz; hala eta guztiz, egun alai eta baketsua izan genduan.

Goizeko 9,30etan Iorretan irtenda, kalejiran joan ziren danak. Goizean, meza, dantzariak eta kantariak izan genduzan bazkal ordurarte. Antolatzaileek salda ta kafea eskaini eutseezan han egon- zen danei, sakelak berotzeko. Arratsaldea, jolas, kanta eta antzerki- akaz bolada batean joan jakun.

Antolatzaileen hutsune haundiena, eguraldi hobea ez eskain- tzea joan zirenei. Ea, ekainaren' 13an, Urkiola eta Azkorako San Antonioetan eguraldi hobea daukagun!

Alfabetatzea

Amaitu da alfabetatzeko ikastaroa Otxandianon. Hasitako 57 eta- tik 25 batek jarraitu izan dabe azkenerarte. Ehuneko nahiko haun- dia ematen deusku honek. Gainera, gure eskualdeko ikastarorik luzeena izan da berau. Ekintza honen mesedea Igarri Igarrian ikus- ten ei da, zeren' eta lehen baino gehiago erabiltzen baita' eus- kara, batez ere neskatillen ahotan. Zorionak!

Iorretan, Arri Aundin eta Oromiñon, 50ek eman eutsoen ha- siera alfabetatzeari joan dan apirillean, eta hilabete honetan Aba- diñon eta Matienan.

Etorkizunari begira, gazteek guretzako dauken inportantzia kon- tuan eukirik, 13 urte inguruko gazteak hasiko dabe alfabetatzea Otxandianon eta Izurtzan aurtengo udako oporretan'.

Musika eta teatroa

Durangoko Luis Angel Sarobe akordeoi jotzaile gaztea berriz ere txapeldun atara da bere mailan, Nafarroako Altsasuan egindako Espainiako txapelketan.

Ekainaren' 6an, herriko «Txoritxu Alai» taldeak antolatuta, Ume- en Euskal Jaiak egingo da Durangon, beste urte batzuetan bezala. Bezperan, umeen tanborrada batez emango joko hasiera jalarri. Igande- an, ume taldeek herriko kaleak eta bihotzak alaituko ditue euren dantza ta jolasakaz. Aurten, hiru edo lau talde izan ezik, beste guztiak eskualde honetakoak izango dira.

Ondarroako «Kresala» taldekoek ezin izan dabe egin Durangon, prest eukin «Marifelak» antzerkia, Bilbon baimenik ez eutseen eman eta.

JOAN A. AROMA